

STRATEGISCH PLAN

Duurzame Ontwikkeling

THE GLOBAL GOALS
For Sustainable Development

Strategisch Plan Duurzame Ontwikkeling

Definitief Ontwerp

20-10-2020 ▪ Team BSC-RH

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Doelen voor duurzame ontwikkeling	
2.1	Duurzame ontwikkeling	4
2.2	Global Goals for sustainable development	4
2.3	Brede mondiale en nationale beweging	5
3	Focus van de gemeentelijke strategie	
3.1	Gemeentelijke takenpakket	6
3.2	Lokale omstandigheden	7
3.3	Focusgebieden (speerpunten)	8
4	Werkwijze, actielijnen en programma	
4.1	Algemene werkwijze	12
4.2	Toelichting per actielijn	12
4.3	Programmagericht werken	14
5	Organisatie en middelen	
5.1	Bestuurlijke organisatie	15
5.2	Ambtelijke organisatie	15
5.3	Personele middelen	16
5.4	Financiële middelen	16
6	Afsluiting	17

1. Inleiding

Wereldwijde doelen voor duurzame ontwikkeling

In 2015 zijn door de Verenigde Naties de wereldwijde doelen voor duurzame ontwikkeling vastgesteld: de Global Goals. Deze 17 doelen (en 169 subdoelen) zijn gericht op het jaar 2030 en vormen daarmee een agenda voor de toekomst en een kompas voor de aanpak van maatschappelijke opgaven.

In de afgelopen vijf jaar is een brede, mondiale beweging van overheden, kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties ontstaan die zich op tal van fronten inzetten voor het bereiken van de doelen voor duurzame ontwikkeling. Deze beweging wordt ook in Nederland steeds krachtiger.

Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw

In de inleiding van het Coalitieakkoord 2018-2022 van de gemeente staat de volgende passage:

"Daarbij streven we naar een duurzame ontwikkeling binnen het sociaal, fysiek en economisch domein met als sleutelwoorden "People, Planet & Prosperity". Bij dit streven hanteren we de duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals) van de VN als leidraad. We willen in de behoeften van het heden voorzien, maar dat mag niet leiden tot beperkingen voor toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien. Dat bepaalt ook de titel van dit coalitieakkoord: *"Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw"*.

Strategie voor duurzame ontwikkeling

In de gemeente Maasgouw wordt op verschillende taakvelden gewerkt aan duurzame ontwikkeling. Daarbij is echter nog geen sprake van een samenhangende aanpak die nadrukkelijk is gericht op de Global Goals. Daarom is begin 2020 gestart met een project dat moest leiden tot een integrale strategie voor duurzame ontwikkeling die is gericht op de Global Goals. Tijdens dit project heeft vanuit de ambtelijke organisatie afstemming met het college van B&W plaatsgevonden. In mei 2020 zijn de raads- en commissieleden geïnformeerd over de voortgang. In de Kadernota 2021 en de Programmabegroting 2021 zijn de contouren van de beoogde strategie geschetst en die worden in dit plan geconcretiseerd.

Opbouw van dit plan

Dit strategisch plan is als volgt opgebouwd.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het begrip "duurzame ontwikkeling" en worden de Global Goals toegelicht.

Hoofdstuk 3 beschrijft vanuit welke taakvelden de gemeente de grootste bijdrage kan leveren aan de doelen voor duurzame ontwikkeling en welke lokale omstandigheden daarbij relevant zijn. Op basis daarvan wordt de focus voor de gemeentelijke strategie bepaald.

Hoofdstuk 4 geeft aan welke werkwijze de gemeente kan volgen om een bijdrage te leveren aan de duurzame doelen. Dat gebeurt aan de hand van actielijnen die samen een programma vormen.

Hoofdstuk 5 vermeld hoe de uitvoering van de strategie wordt georganiseerd en welke personele en financiële middelen nodig zijn om daar gestalte aan te geven.

In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de functie van dit strategisch plan.

2. Doelen voor duurzame ontwikkeling

2.1 Duurzame ontwikkeling

Enkele synoniemen voor het woord "duurzaam" zijn: bestendig, onverslijtbaar, houdbaar en stabiel. Bij het definiëren van het begrip "duurzame ontwikkeling" worden vaak de volgende elementen genoemd: People, Planet, Prosperity, Peace en Partnerschip. In het verlengde daarvan kan integrale duurzame ontwikkeling beschreven worden als:

- het bestendig maken van onze samenleving voor toekomstige sociale opgaven, waarbij iedereen kan meedoen en niemand achter blijft (*People*);
- het verantwoord omgaan met onze aarde en ons leefmilieu, zonder deze te vervuilen of te verslijten (*Planet*);
- de transitie naar een stabiel en houdbaar economisch systeem dat zorgt voor eerlijke verdeling van welvaart, werk en inkomen (*Prosperity*).
- het borgen van vrede, veiligheid en rechtvaardigheid en samenwerking aan duurzame doelen (*Peace & Partnerships*)

De doelen voor duurzame ontwikkeling bieden oplossingsrichtingen voor de grootste maatschappelijke problemen van onze tijd en richten zich op een betere wereld voor iedereen die daarin leeft.

Vaak wordt duurzame ontwikkeling in verband gebracht met de manier waarop we deze wereld willen doorgeven aan volgende generaties. Dat sluit ook aan de veel gebruikte definitie die is opgesteld door de VN-commissie Brundtland in het rapport "Our common future" uit 1987:

"Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die tegemoet komt aan de behoeften van het heden, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in het gedrang te brengen."

2.2 Global Goals for sustainable development

De wereldwijde doelen voor duurzame ontwikkeling zoals die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld bestaan uit een raamwerk van 17 hoofddoelen (goals) en 169 subdoelen (targets).

De duurzame ontwikkelingsdoelen worden ook aangeduid als Sustainable Development Goals (SDG's). Uitgebreide informatie over de afzonderlijke doelen en subdoelen is te vinden op de websites van SDG Nederland (www.sdg nederland.nl/sdgs) en de VNG (www.vng.nl/de-17-globalgoals).

Kenmerkend voor de Global Goals (SDG's) is dat ze een sectoroverstijgende, integrale agenda vormen. De kernwaarden People, Planet, Prosperity, Peace en Partnerships zijn daarin volledig herkenbaar. De doelen zijn niet alleen gericht op de fysieke aspecten van duurzame ontwikkeling (klimaat, ecologie), maar ook voor sociale aspecten (gezondheid, inclusie), sociaal-economische aspecten (werk, inkomen), fysiek-economische aspecten (groene en circulaire economie) en bestuurlijk-organisatorische aspecten (rechtsorde, veiligheid en samenwerking).

2.3 Brede mondiale en nationale bewegingen

De Global Goals zijn gericht op maatschappelijke problemen die zich wereldwijd manifesteren. Deze problemen kunnen alleen maar effectief worden aangepakt als overheden, instellingen, bedrijven en burgers daar samen aan werken. Al deze kleine bijdragen vormen samen een groot geheel. Dat is ook de essentie van het werken aan de wereldwijde doelen voor duurzame ontwikkeling: iedereen kan op zijn eigen manier een steentje bijdragen en iedere bijdrage helpt.

Nederland heeft als lidstaat van de Verenigde Naties de Global Goals onderschreven. Op het niveau van de rijksoverheid wordt door verschillende ministeries een bijdrage geleverd aan deze duurzame doelen. Enkele nationale trajecten die zich richten op duurzame doelen zijn onder meer de uitvoering van: het Nationaal Preventieakkoord (Gezondheid), het Klimaatakkoord (energietransitie), het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en het Rijksbrede uitvoeringsprogramma Circulaire Economie.

Door de VNG is een alliantie van Global Goals gemeenten opgezet. Bij dit sterk groeiende netwerk zijn inmiddels al 96 gemeenten aangesloten. Behalve grote steden (zoals Amsterdam, Utrecht en Den Haag) zijn ook middelgrote en kleinere gemeenten hierbij aangesloten. Binnen dit netwerk vindt uitwisseling van kennis plaats en worden praktijkervaringen gedeeld. Sinds het najaar van 2020 is de gemeente Maasgouw bij dit netwerk aangesloten.

Binnen de organisatie SDG Nederland werken ruim 800 toonaangevende bedrijven, (kennis) instellingen en maatschappelijke organisaties samen aan de doelen voor duurzame ontwikkeling. Door deze samenwerking wordt veel kennis, expertise en daadkracht gebundeld. Koepelorganisatie SDG Nederland fungeert daarbij als aanjager en organisator van activiteiten en evenementen.

Vanuit het SDG netwerk wordt ook samengewerkt met overheden. De VIP "toermee" bus van SDG Nederland rijdt door het land om met mensen in gesprek te gaan (en inspiratie te delen) over de duurzame doelen. Deze SDG-bus heeft in september 2020 Maasgouw bezocht. De daar gevoerde gesprekken zijn meegenomen bij het opstellen van dit plan.

3. Focus van de gemeentelijke strategie

3.1 Gemeentelijk takenpakket

De bijdrage die de gemeente Maasgouw kan leveren aan het bereiken van doelen voor duurzame ontwikkeling wordt bepaald door het pakket van taken en bevoegdheden van de gemeente.

In deze paragraaf wordt per domein gekeken naar de relatie tussen gemeentelijke taken en de Global Goals. Op basis daarvan wordt bepaald aan welke van deze duurzame doelen de gemeente de grootste bijdrage kan leveren.

Taken en doelen in het sociaal domein

Binnen het sociaal domein vormt het garanderen van bestaanszekerheid (inkomen) een kerntaak van de gemeente. Vanuit dit taakveld levert de gemeente een bijdrage aan Global Goals 1 en 2 (*Geen armoede en Geen honger*). In dit verband richt de gemeente zich ook op het bevorderen van arbeidsparticipatie omdat werk niet alleen een inkomen biedt, maar ook een manier is om mee te doen in de samenleving. Daarmee wordt ook een bijdrage geleverd aan Global Goal 8 (*Eerlijk werk en economische groei*).

Doordat hier ook de relatie wordt gelegd naar het economisch domein (bevorderen werkgelegenheid) wordt getoond dat de Global Goals een integrale agenda vormen met niet alleen dwarsverbanden tussen het sociaal en economisch domein, maar ook naar het fysiek en organisatorisch domein.

Binnen het sociaal domein wordt door de gemeente ook ingezet op het bevorderen van de gezondheid. Daarbij wordt gewerkt aan de zes pijlers van "positieve gezondheid". Dit draagt er (op den duur) ook toe bij dat mensen in mindere mate een beroep doen op het stelsel van zorg en ondersteuning. Op deze manier levert de gemeente een bijdrage aan Global Goal 3 (*Gezondheid en welzijn*).

In de dorpen van de gemeente Maasgouw is sprake van een sterke sociale cohesie. Mensen hebben oog en oor voor elkaar en er wordt hulp geboden als dat nodig is. Ook worden veel gezamenlijke activiteiten georganiseerd. De gemeente wil dat faciliteren zodat een inclusieve samenleving wordt gevormd waarin voor iedereen gelijke kansen bestaan om mee te doen en waar niemand in een isolement of eenzaamheid achter blijft. Dat sluit aan bij Global Goal 10 (*Ongelijkheid verminderen*) en met name subdoel 10.3 dat is gericht op sociale inclusie.

Taken en doelen in het fysiek domein

Binnen het fysiek domein ligt er een uitgebreid takenpakket voor de gemeente dat is gebaseerd op de Omgevingswet. Deze taken zijn in essentie gericht op het borgen van de kwaliteit van de leefomgeving. Dat staat centraal in de Omgevingsvisie die opgesteld moet worden, maar ook in de uitvoering van beleid dat zich richt op landschap, natuur en biodiversiteit en behoud van monumentaal erfgoed. Ook door het dagelijks beheer van de openbare ruimte zorgt de gemeente voor kwaliteit in de woon- en leefomgeving. Door uitvoering te geven aan deze taken levert de gemeente op lokaal niveau een aanzienlijke bijdrage aan Global Goal 15 (*Leven op het land*). Dat doel richt zich op de bescherming, herstel en duurzaam gebruik van ecosystemen. De inspanningen die zich richten het tegengaan van vervuiling van het water in de Maas, de beken en de Maasplassen dragen bij aan Global Goal 14 (*Leven in het water*).

Voor de gemeente ligt er ook een opgave om -samen met andere instanties- in te spelen op de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering. Door mee te werken aan het opstellen en uitvoeren van een Regionale Energie Strategie moet de uitstoot van CO₂ wordt teruggedrongen. Onderdeel daarvan vormt de realisatie van aardgasvrije wijken. Daarmee wordt aangesloten bij Global Goal 7 (*Betaalbare en duurzame energie*).

De gevolgen van klimaatverandering manifesteren zich in Maasgouw vooral door hoogwater van de Maas (en beken), maar ook in gebieden die te kampen hebben met droogte, hittestress of wateroverlast bij hevige regenval. Door hierop in te spelen wordt aangesloten bij Global Goal 13 (*Klimaatactie*).

Taken en doelen in het economisch domein.

Omdat het functioneren van het economische systeem wereldwijd zorgt voor grootschalige vervuiling van bodem, water en lucht (zoals door CO₂ en stikstof), uitputting van schaarse grondstoffen en grote hoeveelheden afval is dit systeem niet langer houdbaar. Daarom wordt internationaal stevig ingezet op een transitie naar een groene en circulaire economie. Dit blijkt onder meer blijkt uit de "Green Deal" investeringsagenda van de Europese Unie en het Rijksbrede programma "Circulaire Economie". Deze richten zich vooral op Global Goal 9 (*Industrie, innovatie en infrastructuur*) en Global Goal 12 (*Verantwoorde consumptie en productie*).

Ook de gemeente kan een steentje bijdrage aan deze transitie. Bij inkoop en bij de aanbesteding van bouw- en infraprojecten kan de gemeente ook eisen stellen voor het circulair gebruik van grondstoffen. Ook kan de gemeente bedrijven steunen die op een ecologisch verantwoorde manier opereren zoals bijvoorbeeld in de (maak)industrie, de agrarische sector of de toeristisch-recreatieve sector. Ook het stimuleren van vervoer over water kan bijdragen aan duurzame doelen.

Door het voeren van economisch beleid in regionaal en lokaal verband wordt door de gemeente ook een bijdrage geleverd aan duurzame doelen van sociaal-economische aard en vooral aan Global Goal 8 (Eerlijk werk en economisch groei). Dat vraagt binnen en buiten de organisatie om samenwerking tussen bestuurders en ambtenaren in het sociaal en economisch domein.

Taken en doelen in het organisatorisch domein

Het borgen van de rechtsoorde en veiligheid wordt beschouwd als een basistaak voor overheden. Op dit taakveld werkt de gemeente nauw samengewerkt met politie en justitie, maar wordt ook binnen de eigen organisatie (en in MER-verband) capaciteit vrijgemaakt voor preventie, toezicht en handhaving. Daarnaast wordt nauw samengewerkt binnen de Veiligheidsregio (regionale brandweer en GGD).

In algemene zin wordt van overheden verwacht dat ze mensen adequaat informeren over de aanpak van maatschappelijke problemen en over de oplossingsrichtingen die daarvoor gekozen worden. Ook is het in een democratie vanzelfsprekend dat burgers de gelegenheid krijgen om mee te praten en mee te denken over bestuurlijke besluitvorming. Daarom is ook het goed organiseren van "communicatie en bestuurlijke participatie" een cruciale voorwaarde voor duurzame ontwikkeling. Deze aspecten komen tot uitdrukking in Global Goal 16 (*Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten*).

In de Strategische Visie 2025 is geconstateerd dat de gemeente Maasgouw moet samenwerken met andere overheden, instellingen, bedrijven en burgers om maatschappelijke opgaven op een adequate wijze te kunnen aanpakken. Dat geldt ook voor het bereiken van duurzame doelen. Door het organiseren van samenwerking met partners kan de bijdrage aan het bereiken van deze doelen aanzienlijk worden vergroot. Dat vormt ook de insteek van Global Goal 17 (*Partnerschappen om doelen te bereiken*).

3.2 Lokale omstandigheden

In de vorige paragraaf is de relatie tussen het takenpakket van de gemeente en de Global Goals in beeld gebracht. Dat geeft richting aan de strategie die gevolgd kan worden. Bij het bepalen van die strategie moet ook rekening worden gehouden met specifieke lokale omstandigheden.

Er bestaan verschillen tussen de sociale omstandigheden in steden en dorpen. Daarbij lijkt erop dat in dorpen een sterkere sociale cohesie bestaat dan in steden, waarbij bewoners meer "oog en oor voor elkaar hebben". Bovendien is in dorpen het verenigingsleven prominent aanwezig en worden daar relatief gezien veel sociaal-culturele activiteiten georganiseerd. Deze sterke sociale structuren kunnen worden benut bij het streven naar een inclusieve samenleving.

Als wordt gekeken naar fysieke omstandigheden dan kan worden geconstateerd dat Maasgouw beschikt over een leefomgeving van hoge kwaliteit. Dat komt tot uitdrukking in een uniek, waterrijk landschap met veel cultureel erfgoed, natuur, groen en biodiversiteit. Voor veel bewoners zijn deze kwaliteiten één van de redenen om in Maasgouw te blijven of komen wonen en voor toeristen is dit een belangrijk motief om Maasgouw te bezoeken. Dit maakt het behoud en het herstel van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving tot een centrale opgave in de gemeentelijke strategie voor duurzame ontwikkeling.

Het economisch profiel van de regio en de gemeente bepaalt in hoeverre de gemeente een bijdrage kan leveren aan de transitie naar een groene en circulaire economie. Die transitie is met name nodig in de industriële sector en agrarische sector, maar die sectoren zijn in Maasgouw minder prominent aanwezig dan in andere gemeenten. De structuur van waterwegen en de aanwezigheid van watergebonden ondernemingen biedt wel kansen voor het (milieuvriendelijke) vervoer over water. Daarnaast is het nodig om bij de revitalisering en doorontwikkeling van de toeristische sector (inclusief vakantieparken) aansluiting te zoeken bij de verduurzaming van het toerisme.

3.3 Focusgebieden (speerpunten)

De gemeentelijke strategie voor duurzame ontwikkeling kan alleen maar succesvol zijn als deze de gemeente Maasgouw "op het lijf is geschreven". Dat betekent dat rekening moet worden gehouden met de taken en bevoegdheden van de gemeente en met de lokale omstandigheden in Maasgouw. Op basis daarvan kunnen de focusgebieden (speerpunten) van de gemeentelijke strategie voor duurzame ontwikkeling worden bepaald. Door het aanbrengen van een focus wordt de kracht en effectiviteit van de gemeentelijke aanpak vergroot.

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende focusgebieden bepaald:

- Bestaanszekerheid, werk en inkomen
- Gezondheid, zorg en sociale inclusie
- Klimaatverandering en energie
- Kwaliteit fysieke leefomgeving
- Groene en circulaire economie
- Veiligheid, bestuur en organisatie

De bovenstaande focusgebieden richten zich op actuele maatschappelijke thema's die hoog op de politiek-bestuurlijke agenda in Nederland staan en deze ook in de komende jaren gaan bepalen.

De coronacrisis die de wereld sinds 2020 in zijn greep houdt toont het belang van het thema "gezondheid" en maakt duidelijk dat het in stand houden van een goed functionerend zorgstelsel als één van de belangrijkste overheidstaken wordt gezien. De economische recessie die volgt op deze crisis zet thema's als werkgelegenheid, inkomen en bestaanszekerheid nog hoger op de agenda.

Op de politiek-bestuurlijke agenda staat sinds 2019 het Klimaatakkoord met als opgave om in te zetten op een grootschalige energietransitie. De klimaatprotesten die wereldwijd plaatsvinden laten zien dat dit een thema is dat veel mensen bezig houdt en in beweging brengt.

Ook aan de kwaliteit van de leefomgeving wordt veel waarde gehecht. Veel mensen in Nederland steunen natuurorganisaties en zetten zich in voor natuur en groen in de eigen omgeving. De biodiversiteit en de omvang van natuurgebieden is echter in de afgelopen decennia fors afgenomen. De "stikstofcrisis" in 2019 heeft laten zien dat er ingrijpende maatregelen nodig zijn om deze trend te keren.

Bron: Volkskrant (2019).

De "Green Deal" van de Europese Unie en ook plannen op nationaal niveau laten zien dat er in de komende jaren fors wordt geïnvesteerd in de transitie naar een groene en circulaire economie. Bedrijven en instanties die niet meegaan in deze transitie verliezen langzaam maar zeker hun toekomstbestendigheid.

De focusgebieden vormen als het ware de speerpunten van de gemeentelijke strategie voor duurzame ontwikkeling. Hierna wordt per focusgebied aangegeven aan welke Global Goals de gemeente Maasgouw de grootste bijdrage kan leveren.

Bestaanszekerheid, werk en inkomen

Global Goals		Bijdrage door gemeente
		Door het borgen van bestaanszekerheid (uitkeringen) en het voeren van een beleid dat is gericht op armoedebestrijding levert de gemeente op lokaal niveau een wezenlijke bijdrage aan het doel "Geen Armoede" en in het verlengde daarvan ook aan het doel "Geen honger". In regionaal verband (in samenwerking met Westrom en MER-SD) wordt sterk ingezet op arbeidsparticipatie omdat het vinden en behouden van geschikt werk aan mensen niet alleen een inkomen biedt maar ook een manier is om mee te doen in de samenleving. Binnen de arbeidsmarktregio en in Keyport-verband wordt door overheden, ondernemers en onderwijs samengewerkt aan de afstemming tussen het aanbod van werk (door werkgevers) en de vraag naar werk (door werkzoekenden). Om zoveel mogelijk werkgelegenheid voor de inwoners van Maasgouw als pendelgemeente te behouden en te realiseren worden bedrijven en instanties (werkgevers) in de regio gesteund door het voeren van economisch beleid in samenwerking met andere overheden <i>Om dit sociaal-economisch vraagstuk te kunnen aanpakken is sector-overstijgende samenwerking nodig tussen portefeuilles en disciplines in het sociaal en economisch domein.</i>

Gezondheid, zorg en sociale inclusie

Global Goals		Bijdrage door gemeente
		Het bevorderen van de <u>gezondheid</u> van mensen en het in stand houden een stelsel van zorg en maatschappelijke ondersteuning vormt in een verzorgingsstaat een centrale taak. De houdbaarheid van dit stelsel is in Nederland onzeker omdat de vraag naar zorg blijft stijgen en daarmee ook de financiële lasten voor de overheid. Ook wordt het steeds lastiger wordt om voldoende zorgpersoneel te vinden. Daarom is het nodig om stevig in te zetten op preventieve maatregelen die de gezondheid bevorderen. Dat draagt bij aan het welzijn van mensen maar moet er ook toe leiden dat de maatschappelijke behoefte aan zorg en ondersteuning gaat verminderen. Bij het beleid dat in de gemeente Maasgouw wordt gevoerd om de gezondheid te bevorderen staan de zes aspecten van het begrip "<i>positieve gezondheid</i>" centraal. Door de gemeente worden acties ondernomen of gesteund die op deze aspecten zijn gericht. Van een duurzame, inclusieve ontwikkeling van een samenleving is geen sprake als er mensen "buiten boord dreigen te vallen" en alleen achter blijven in een isolement of eenzaamheid. De gemeente kan een bijdrage leveren aan <u>sociale inclusie</u> door activiteiten te steunen en stimuleren die aan mensen (gelijke) kansen bieden om mee te doen in de samenleving. Daarbij is het ook nodig dat de gemeente zelf een vangnet blijft bieden.

Kwaliteit fysieke leefomgeving

Global Goals		Bijdrage door gemeente
		De kwaliteit van de leefomgeving in Maasgouw wordt bepaald door een uniek landschap met veel water, cultureel erfgoed, natuur en biodiversiteit. Die kwaliteiten staan echter stevig onder druk. Daarom is het onzeker of we een hoog kwaliteitsniveau kunnen behouden voor deze en toekomstige generaties van bewoners en bezoekers. Om dat te kunnen bereiken is het nodig om krachtig in te zetten op behoud en herstel van de kwaliteiten in de fysieke leefomgeving. Aan de duurzame doelen die zich richten op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving kan de gemeenten op verschillende manier een bijdrage leveren. Dat kan door gebruik te maken door van het instrumentarium van de Omgevingswet (Omgevingsvisie) maar ook door het voeren van beleid dat zich richt op landschap, natuur, biodiversiteit, bomen of monumentaal erfgoed. Ook in het beheer van de openbare ruimte kan een bijdrage worden geleverd aan duurzame doelen. Door de aanpak van de vervuiling van Maas, Maasplassen en beken in samenwerking met instanties als Waterschap en WML, door deelname aan publieksacties (Maas Cleanup e.d.) en door educatieactiviteiten kan een bijdrage worden geleverd aan de waterkwaliteit.

Klimaatverandering en energie

Global Goals		Bijdrage door gemeente
		Het internationaal en nationaal Klimaatakkoord richt zich vooral op de CO₂ uitstoot als oorzaak van klimaatverandering. Door Regionale <u>Energietransitie</u> Strategieën even gemeenten uitvoering aan deze akkoorden. Primaire opgave bij de energietransitie is het terugdringen van de vraag naar elektriciteit en warmte door het doorvoeren van energiebesparingen. Deze opgave geldt voor bedrijven, woningen en publiek en maatschappelijk vastgoed. Dat is ook een voorwaarde voor de transitie naar aardgasvrije wijken die voor 2050 afgerond moet zijn. De gemeente stelt daarvoor een planning op. Daarnaast heeft de gemeente een taak bij het bepalen van de mogelijkheden voor de grootschalige opwek van elektriciteit door wind en zon. Door samen met andere overheden klimaatbuffers in te richten voor de opvang van (hoog)water of tegen droogte en hitte kan de gemeente inspelen op de gevolgen van klimaatverandering (<u>klimaatadaptatie</u>). In dat kader werken overheden gezamenlijk aan de uitvoering van het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, maar worden ook bedrijven en bewoners gestimuleerd om maatregelen te treffen.

Groene en circulaire economie

Global Goals		Bijdrage door gemeente
		Zowel op Europees (Green Deal) als nationaal niveau wordt in de komende jaren fors geïnvesteerd in de transitie naar een groene en circulaire economie. Op regionaal en lokaal niveau kan de gemeente een bijdrage leveren aan deze transitie. Dat kan door het stellen van eisen bij de aanbesteding van bouw- en infraprojecten, maar ook door in te zetten op bepaalde speerpunten van beleid zoals: • Het steunen van bedrijven die circulair en ecologisch verantwoord opereren (bijvoorbeeld in de industriële en agrarische sector). • Het in bovenlokale verbanden (Blue Ports / Blue Roads) bevorderen dat er meer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden voor vervoer over water (logistiek/binnenvaart). • Het bouwen aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve sector met oog voor ecologie en leefomgeving (stimuleren van "Green Key" keurmerk voor bedrijven). <i>In het kader van de energietransitie wordt ook van energiebesparing en kleinschalige opwek (zon op daken) bij bedrijven gestimuleerd.</i>

Veiligheid, bestuur en organisatie

Global Goals		Bijdrage door gemeente
		Veilige leefomstandigheden vormen een basisvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling. De gemeente levert hieraan een bijdrage door samen met politie, justitie, brandweer en andere regionale partners invulling te geven aan <u>veiligheidsbeleid</u>. Bij het vormen van nieuw beleid wordt door het gemeentebestuur aan burgers de mogelijkheid geboden om mee te praten en mee te denken (<u>participatie</u>). Dat vraagt om heldere communicatie en een goede organisatie van participatiemogelijkheden. Door het intensiveren van de <u>samenwerking</u> met maatschappelijke en bestuurlijke partners kan de gemeente de bijdrage aan duurzame ontwikkeling vergroten. Dat sluit ook aan op het motto uit de Strategische Visie 2025: "<i>Samen maken we Maasgouw!</i>"

4. Werkwijze, actielijnen en programma

4.1 Algemene werkwijze

In het vorige hoofdstuk is beschreven op welke doelen de gemeentelijke strategie voor duurzame ontwikkeling wordt gericht. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke werkwijze gevolgd kan worden om de gestelde doelen te bereiken. Daarbij worden voor het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie vijf actielijnen beschreven.

Om de gestelde doelen te kunnen bereiken zijn acties nodig binnen de volgende **actielijnen**:

Tussen de actielijnen bestaat een wisselwerking en samen vormen deze een programma. In de volgende paragraaf wordt iedere actielijn afzonderlijk beschreven.

4.2 Beschrijving per actielijn

Communicatie en participatie

Communicatie vormt een wezenlijke element van de gemeentelijke aanpak die is gericht op duurzame ontwikkeling. Daarbij is het nodig dat de gemeente bewoners en ondernemers informeert over het belang van duurzame ontwikkelingen en over de mogelijkheden die er zijn om daar een bijdrage aan te leveren. Dat gaat ook gepaard met een stimulerende en inspirerende rol. Om dat goed gestalte te kunnen geven is het nodig dat de gemeente weet wat er "leeft en speelt" in de samenleving en moeten burgers tijdig de gelegenheid krijgen om mee te praten over gemeentelijk beleid (participatie).

Er lopen nationaal en lokaal al veel campagnes die zijn gericht op bewustwording en op stimulering van "duurzaam gedrag". Die richten zich bijvoorbeeld op: gezonde levensstijl en voeding, energiebesparing, milieu en afval of het gebruik van ecologisch verantwoorde producten. Daarnaast worden inwoners in onze gemeente regelmatig gevraagd om mee te denken over aspecten van duurzame ontwikkeling zoals op bijeenkomsten over klimaat en hoogwater, groen en biodiversiteit, de energietransitie of het opstellen van de Omgevingsvisie.

Doordat deze communicatie- en participatieacties nog niet passen in een samenhangend geheel is het voor mensen vaak lastig om "door de bomen het bos te zien" en om overzicht te houden. Hierdoor mist de communicatie het beoogde effect en neemt bereidheid "mee te denken" af.

De Global Goals bieden een raamwerk dat geschikt is om structuur en samenhang te brengen in de communicatie over duurzame ontwikkeling. Op basis van dit raamwerk wordt voor de gemeente een overkoepelend plan opgesteld voor de communicatie over duurzame ontwikkeling.

De opstelling van dit communicatieplan Duurzame Ontwikkeling gebeurt in een apart traject dat in samenwerking met het taakveld communicatie en een gespecialiseerd adviesbureau gestalte wordt gegeven. Oplevering van dit plan wordt begin 2021 verwacht.

Daarnaast wordt ook een jaarplanning opgesteld voor participatiebijeenkomsten over duurzame ontwikkeling die wordt afgestemd op de planning van bijeenkomsten en besluitvormingsmomenten voor de gemeenteraad.

Samenwerking met partners

Om te kunnen komen tot een succesvolle aanpak van duurzame ontwikkeling is de gemeente aangewezen op de samenwerking met andere organisaties. Daarom wordt de samenwerking met bestaande of nieuwe partnerorganisaties op drie fronten geïntensiveerd.

In de eerste plaats gaat de gemeente contacten leggen in landelijke netwerken om kennis en ervaringen uit te wisselen. Dit is vooral het netwerk van Global Goals Gemeenten (dat wordt ondersteund door de VNG) en het maatschappelijk netwerk van SDG Nederland.

In de tweede plaats wordt ingezet op de samenwerking met maatschappelijke organisaties en instellingen. Daarbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan scholen (educatie over duurzaamheid) of aan maatschappelijke organisaties die opereren binnen de focusgebieden die eerder in dit plan zijn beschreven.

In de derde plaats wordt verkend hoe de bijdrage van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (en verbonden partijen) aan de doelen voor duurzame ontwikkeling vergroot kan worden. Dat wordt per focusgebied verder uitgewerkt.

Steun voor bewoners- en ondernemersinitiatieven

Initiatieven van bewonersgroepen of ondernemers die een maatschappelijke meerwaarde hebben worden daar waar mogelijk door de gemeente ondersteund. Vanuit de gemeente worden op dit terrein dorpscontactpersonen en accountmanagers voor bedrijven ingezet. Samen met deze ambtenaren wordt in beeld gebracht welke van de initiatieven een bijdrage leveren aan duurzame doelen en op welke manier de realisatie, bestendiging of uitbreiding van deze initiatieven bevorderd kan worden.

Op basis van praktijkvoorbeelden uit het Global Goals netwerk wordt door de gemeente bekeken wat de succesfactoren zijn van vergelijkbare initiatieven elders in het land en of er (co)financieringsmogelijkheden zijn. Ook wordt verkend in hoeverre partnerorganisaties van de gemeente steun kunnen leveren aan deze initiatieven. Daarnaast wordt publiciteit gegeven aan deze initiatieven zodat ook andere mensen hierdoor geïnspireerd kunnen raken.

Optimalisatie van beheer

Bij het gemeentelijk beheer van openbare ruimte (infra en groen) en gebouwen kan ook een wezenlijke bijdrage worden geleverd aan duurzame doelen. Daarbij kan gedacht worden aan de aanbesteding van bouw- en infraprojecten (gebruik circulaire materialen), aan het realiseren van een klimaatrobuuste inrichting van de openbare ruimte (met het oog op wateroverlast, droogte of hitte), aan de wijze waarop het groenbeheer gestalte krijgt (met het oog op biodiversiteit) of aan energiebesparing bij gebouwen en accommodaties van de gemeente.

Ook binnen deze actielijn wordt (aan de hand van praktijkvoorbeelden elders in het land) verkend hoe de bijdrage aan doelen voor duurzame ontwikkeling vergroot kan worden.

Optimalisatie van beleid

Vertrekpunt voor deze actielijn vormen de focusgebieden die in hoofdstuk 4 zijn vermeld. Daarbij wordt ingezet op analyse en advisering.

Analyse

Over duurzame ontwikkeling zijn (statistische) gegevens beschikbaar van instanties als het Planbureau voor de Leefomgeving, Sociaal-Cultureel Planbureau, CBS en RIVM. Deze bevatten informatie over de sociale, fysieke en economische omstandigheden in Nederland. Deze gegevens worden gekoppeld aan indicatoren over de Global Goals (SDG's). Op basis daarvan wordt geanalyseerd welke maatschappelijke problemen zich manifesteren en in hoeverre het gevoerde beleid leidt tot beoogde maatschappelijke effecten.

De rapporten van de bovengenoemde instanties bevatten veel nuttige informatie voor beleid dat is gericht op de Global Goals (SDG's). Een voorbeeld is de *Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals* die jaarlijks door het CBS wordt gepubliceerd. In deze monitor beschrijft het CBS hoe de welvaart (in de brede zin van het woord) zich in Nederland ontwikkelt. Het gaat daarbij om economische, ecologische en sociaal-maatschappelijke aspecten van welvaart. Sinds 2020 vermeldt de monitor ook de meest recente cijfers over de voortgang en Europese positie van Nederland m.b.t. de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Advisering

Op basis van de analyses worden bestuur en organisatie geadviseerd over het opstellen van nieuw beleid, het aanpassen van bestaand beleid of de wijze van beleidsuitvoering. Daarbij wordt aangesloten bij lopende trajecten van beleidsvorming. De twee trajecten die als eerste aandacht krijgen zijn de totstandkoming van de Omgevingsvisie (doel: kwaliteit fysieke leefomgeving) en de Regionale Energie Strategie (doel: aanpak oorzaak van klimaatverandering).

4.3 Programmagericht werken

Om te kunnen komen tot een gestructureerde uitvoering van dit Strategisch Plan Duurzame Ontwikkeling wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. In dit programma worden de eerder beschreven actielijnen vertaald in concrete acties en wordt beschreven welke middelen daarvoor nodig zijn.

Bestuurlijk en ambtelijke coördinatie van het uitvoeringsprogramma is nodig om de integraliteit en de afstemming tussen de actielijnen te bewaken. Daarbij moet het programma een werkstructuur bieden voor de ambtenaren die samen werken aan de doelen voor duurzame ontwikkeling.

Het eerste uitvoeringsprogramma van dit strategisch plan wordt begin 2021 opgeleverd en ieder jaar na vaststelling van de Programmabegroting wordt het programma geactualiseerd. Over de uitvoering van dit programma wordt gerapporteerd in de Programmarapportages (Proraps).

5. Organisatie en middelen

5.1 Bestuurlijke organisatie

Dit Strategisch Plan Duurzame Ontwikkeling wordt na vaststelling in de gemeenteraad uitgevoerd aan de hand van een programma. Die uitvoering krijgt gestalte onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van het college van B&W.

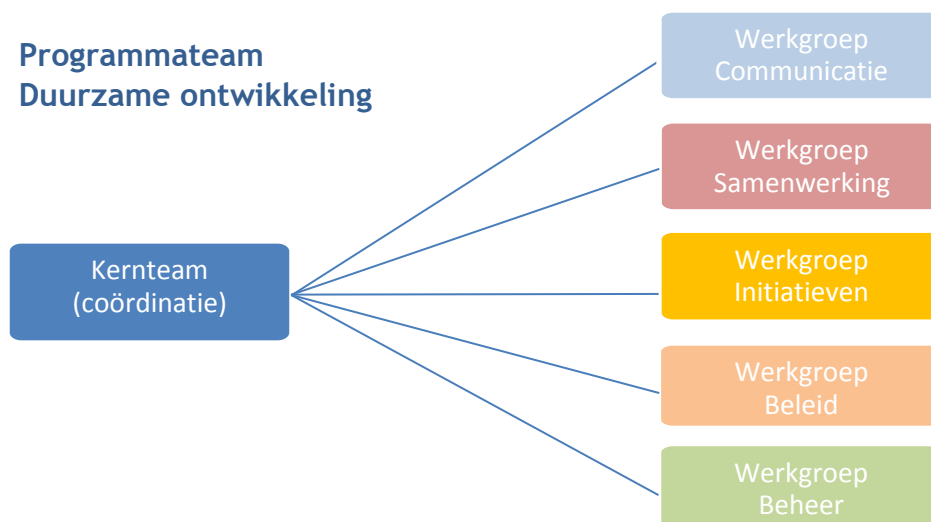
Voor de werkzaamheden binnen de focusgebieden is de betreffende portefeuillehouder aanspreekpunt. Bij vergaderstukken van algemene aard is de portefeuillehouder "Integrale duurzame ontwikkeling" het eerste aanspreekpunt.

Binnen de structuur van programma- en projectgericht werken fungeert de portefeuillehouder "Integrale duurzame ontwikkeling" als bestuurlijk opdrachtgever voor het uitvoeringsprogramma.

5.2 Ambtelijke organisatie

Vanwege het integrale karakter van het uitvoeringsprogramma ontwikkeling" fungeert de adjunct-directeur als ambtelijk opdrachtgever. Vanwege de strategische aard van dit programma fungeert de strateeg als opdrachtnemer en programmacoördinator.

Er wordt een programmateam "Duurzame ontwikkeling" gevormd dat bestaat uit vijf werkgroepen (per actielijn) en een kernteam. In de werkgroepen zitten de medewerkers die werken binnen de actielijnen. In het kernteam zitten de programmacoördinator en de coördinatoren van de werkgroepen. Schematisch kan dit als volgt worden weergegeven.

5.3 Personele middelen

In hoofdstuk 3 is beschreven dat door de gemeente op diverse taakvelden al een bijdrage wordt geleverd aan de Global Goals. Dit betekent dat voor veel medewerkers in de gemeente het werken aan duurzame ontwikkeling inherent is aan hun dagelijkse taken. Deze 'lopende' werkzaamheden vallen niet onder de reikwijdte van dit strategisch plan en blijven hier verder buiten beschouwing.

Dit strategisch plan is alleen gericht op de gemeentelijke activiteiten die nodig zijn om de bijdrage aan de Global Goals te vergroten. Daarbij gaat het om acties (werkzaamheden) die complementair zijn aan de reeds lopende werkzaamheden. Daarbij gaat het om werkzaamheden die nodig zijn om te komen tot:

- verbetering van communicatie;
- intensivering van samenwerkingsrelaties;
- extra ondersteuning van initiatieven;
- optimalisatie van beleid en beheer;
- afstemming en coördinatie.

De hier bedoelde werkzaamheden worden uitgevoerd door de werkgroepen en het kernteam die samen het programmteam Duurzame Ontwikkeling vormen.

Voor het vormen van het programmteam is ambtelijke capaciteit nodig vanuit het team Bestuurszaken, Strategie en Control (met name de taakvelden strategie, externe betrekkingen en communicatie) en vanuit de teams Sociaal Domein, Fysiek Domein en Beheer Openbare Ruimte (met name de beleidsadviseurs die werken binnen de in hoofdstuk 3 genoemde focusgebieden).

De betreffende medewerkers zullen in de jaarplanningen van de genoemde teams de uren moeten opnemen die nodig zijn om uitvoering te geven aan het programma Duurzame Ontwikkeling, op dezelfde wijze als dat gebeurt voor projecten.

De jaarplanningen van de teams vormen samen het concernplan dat wordt besproken in het Management Team en het college van B&W. Indien blijkt dat op bepaalde taakvelden een capaciteitsprobleem ontstaat dan moet in de P&C-cyclus een (tijdelijke) uitbreiding van capaciteit of een bijstelling van ambities aan de orde worden gesteld.

5.4 Financiële middelen

Het programma "Duurzame Ontwikkeling" vormt een integraal en domeinoverstijgend programma en is daarom is als apart hoofdstuk opgenomen in de Programmabegroting. In dit hoofdstuk worden alleen de kosten opgenomen die direct verband houden met de actielijnen in het uitvoeringsprogramma. In beginsel gaat het daarbij alleen om een werkbudget voor de actielijn "Communicatie en participatie". Vertrekpunt is dat voor de uitvoering van de complementaire werkzaamheden (zie vorige paragraaf) voldoende ruimte beschikbaar is binnen de de ambtelijke formatie. Als een uitbreiding van middelen nodig blijkt dan wordt dat in de Prorap of Programmabegroting aan de orde gesteld.

De kosten die gepaard gaan met nieuw beleid op specifieke taakvelden worden in de Programmabegroting vermeld in de hoofdstukken die betrekking hebben op het sociaal, fysiek, economisch en organisatorisch domein. Daarmee wordt aangesloten bij de bestaande indeling van de Programmabegroting en daarmee wordt ook voorkomen dat het overkoepelende programma "Duurzame Ontwikkeling" uitgroeit tot een (te) omvangrijk en onoverzichtelijk geheel.

6. Afsluiting

Koersplan op hoofdlijnen

Dit plan beschrijft de strategische koers die de gemeente Maasgouw voor duurzame ontwikkeling kan gaan volgen met de Global Goals als bestemming. Op deze reis moeten bestuur en organisatie inspelen op steeds wisselende maatschappelijke en politiek-bestuurlijke omstandigheden. Ook is het nodig om constant afstemming te zoeken met andere organisaties die werken aan duurzame ontwikkeling. Dat brengt met zich mee dat een (te) gedetailleerd koersplan op korte termijn achterhaald zou zijn. Daarom is de beoogde strategie op hoofdlijnen beschreven.

Uitvoeringsprogramma

Na vaststelling door de gemeenteraad kan dit kaderstellend plan worden uitgevoerd aan de hand van een programma. Daarin worden de actielijnen uitgewerkt tot concrete acties en wordt in beeld gebracht welke middelen nodig zijn om deze uit te voeren. De uitvoering gebeurt door een ambtelijk programmateam onder verantwoordelijkheid van het college van B&W. Over de voortgang worden programmarapportages opgesteld en bijstellingen komen aan de orde in de Programmabegrotingen en de Proraps.

Samenwerking

Een cruciale voorwaarde voor een doeltreffende gemeentelijke aanpak van duurzame ontwikkeling is de samenwerking met burgers, bedrijven, instellingen en andere overheden. Dit vormt een centrale opgave in alle actielijnen. Daarmee wordt invulling gegeven aan het motto van de Strategische Visie 2025 "Samen maken we Maasgouw!" en aan de algemene ambitie van het Coalitieakkoord 2018-2022:

Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw.

Gemeente Maasgouw

Markt 36, 6051 DZ Maasbracht
Postbus 7000, 6050 AA Maasbracht

info@gemeentemaasgouw.nl
www.gemeentemaasgouw.nl

